

УДК 002.1-028.25:003.349

Наталія Заболотна,

канд. філол. наук,

старш. наук. співробітник

Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського

**СПЕЦИФІКА НАУКОВОГО ОПИСУ АРКУШЕВИХ ВИДАНЬ
ПОЧАЇВСЬКОГО ДРУКУ**

Аркушеві видання – грамоти, антими́нси, окремі молитви, листи-розпорядження від церковної влади, паперові ікони, виконані як естампні гравюри тощо з огляду на свою специфіку збереглися переважно погано і в малій кількості примірників. Ці видання є цікавою частиною друкарської спадщини. Їх дослідження нині є вельми актуальним, адже, на жаль, аркушеві видання не охоплені більшістю наукових каталогів, передусім зведених. Через відсутність вихідних даних ускладнюється атрибуція аркушевих видань. Атрибувати місце видання допомагає шрифт і, в разі наявності, елементи орнаментики. Умовне датування допомагають здійснити датовані записи на примірниках або – в конволютах – датовані алігати.

Нині у фондах НБУВ виявлено п'ять почаївських кириличних стародрукованих аркушевих видань.

Ключові слова: аркушеві видання, кириличні стародруки.

Аркушеві видання спіткала найбільш нелегка доля серед стародрукованих кириличних видань з огляду на їх висвітлення в бібліографії.

Аркушеві друки – це за змістом переважно грамоти, антими́нси, окремі молитви, листи-розпорядження від церковної влади, паперові ікони, виконані як естампні гравюри, – все, що могло бути надруковане на одному аркуші або розвороті. З огляду на свою специфіку такі видання збереглися переважно погано і в малій кількості примірників. Крім того, з великою ймовірністю вони часто перебували окремо від книжок – серед приватних або церковних документів. Отже, аркушеві видання переважно не надходили до великих книгосховищ минулого і, відповідно, не ставали предметом каталогізації в давнину, послідовно не були виявлені та включені до бібліографії в наступні часи. Подібна доля спіткала і невеликі за обсягом (від 4 аркушів до кількох зшитків) видання без вихідних даних, які випускалися як самостійно, так і для долучення до інших книжок. Наприклад, окремо

видані акафісти, що могли бути приплетені в кінець або всередину збірників акафістів, надрукованих в інші роки [2].

Найбільш послідовно у вітчизняній бібліографії до аркушевих видань звертався І. Свінціцький [9], деякі аркушеві видання потрапили до каталогу Я. Запаска та Я. Ісаєвича [8]. Інформація про київські аркушеві видання молитви розрішальної (до 1646 р. та 1765 р.) міститься у каталозі Н. Бондар та Р. Кисельова [5], описи почаївських аркушевих видань з фондів НБУВ увійшли до підготованого до друку каталогу Н. Заболотної, О. Железняк та Р. Кисельова «Кириличні видання друкарні Почаївського Успенського монастиря XVIII – першої третини XIX ст.».

Під час укладання каталогу почаївських кириличних стародруків у відділі стародруків та рідкісних видань Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського (НБУВ) було прийнято певну схему описів видань і примірників книжок. Коли ж у фондах НБУВ було виявлено почаївські аркушеві видання XVIII ст., зазначену схему було адаптовано для опису аркушевих видань.

Структура опису видання для наукового каталогу включає уніфіковану назву (у разі, якщо це нелітургійне видання – назву за титулом) та рік видання. Оскільки аркушеві видання не мають ані титулів, ані, як правило, вихідних даних, то наводиться їх умовна назва та умовна дата виходу у квадратних дужках. Приблизне датування здійснюється за маргінальними записами, датами в заповнених бланках, роками виходу датованих алігатів у конволюті з аркушевим виданням, папером тощо. Визнано за доцільне передати текст заголовка або ж початкові рядки видання зі збереженням особливостей написання – специфічних кириличних літер, пунктуації, використання великої й малої літери, виносних літер.

Обов'язково наводиться формат видання. Крім того, для аркушевих видань доцільним є зазначення розмірів аркуша зі співвідношенням висоти до ширини. Адже інколи аркушеві видання формату in folio мають вигляд надрукованих «упоперек» аркуша, тобто їхня ширина є більшою за висоту. Це характерно, наприклад, для одного з видань почаївських грамот митрополита Сильвестра Лубенецького-Рудницького про висвячення священикам.

Далі наводяться характеристики друку: скількома шпальтами (тобто колонками) здійснено друк, є він одно- чи двоколірним (для аркушевих видань з фондів НБУВ характерний виключно одноколірний друк), кількість рядків на сторінці (рахуються рядки, надруковані однаковим кеглем), розмір

набірної шпальти, який у аркушевих видань переважно збігається з повним дзеркалом набору, висота 10 рядків і 10 міжрядкових інтервалів використаних шрифтів.

Склад видання, як правило, охоплює тільки одну позицію (окрім заголовка) – власне текст молитви, грамоти тощо і тому не потребує деталізації.

За тим наводиться перелік і місце розташування елементів художнього оформлення. Для почаївських аркушевих стародруків із фондів НБУВ з цих елементів характерні лише ініціали.

Опис у науковому каталозі передбачає зазначення відділу НБУВ, де зберігаються примірники цього видання та їхню кількість. Безпосередньо після того подаються описи примірників.

Опис примірника розпочинається з шифру книги в НБУВ. Нижче, за наявності, наводяться провенієнції давніх книгозбірень. Після того подаються наявні маргінальні записи, а також тексти, якими заповнено бланки, зі збереженням оригінального написання. За змогою здійснюється умовне приблизне датування записів за почерком.

У разі, якщо примірник є алігатом у конволюті або має особливості набору чи друку, це також зазначається в описі.

Нині у фондах НБУВ виявлено п'ять почаївських кирилических стародрукованих аркушевих видань, вони представлені сімома примірниками. Жодне з цих видань не увійшло до виданої досі наукової бібліографії, зокрема через те, що автори бібліографічних праць не ставили перед собою на меті пошук, атрибуцію та опис таких друків.

Першим за хронологією почаївським аркушевим виданням із фондів НБУВ є Відпусти Страсного тижня [30-ті рр. XVIII ст.]. Відпусти містять благословення вірних, яке виголошує священик по завершенні богослужіння; тексти відпустів різняться залежно від літургійного календаря. Таке видання відоме в єдиному примірнику в конволюті з почаївським Службником 1735 р., що зберігається у відділі стародруків та рідкісних видань. Імовірно, випускалося саме як додаток до Службника. Формат видання – 2°, розмір ідентичний з розмірами аркушів Службника. Відпусти Страсного тижня надруковані однією фарбою, з елементів художнього оздоблення використано ініціал П. Шифр примірника – Кир.5341п(2).

В Інституті рукопису НБУВ представлені два видання грамот, що видавалися священикам греко-католицьким митрополитом Сильвестром Лубенецьким-Рудницьким (1712/13–1777) і засвідчували їх висвячення,

право служити літургію і подавати таїнства, а також зазначали храм і населений пункт, куди був направлений священик. Фактично це були стандартні друковані бланки формату 2° для заповнення від руки, які, очевидно, заповнював писар. У грамоти вносилося ім'я висвяченого, назва храму і дата рукоположення, назва і місце розташування церкви, до якої направлено священика, місце й дата видачі грамоти. Крім того, могли бути внесені й інші відомості: якщо священик призначався помічником настоятеля певного храму, зазначалося ім'я настоятеля, також у разі наявності інколи вказувалося ім'я особи, що зверталася з клопотанням за певну кандидатуру. Ці грамоти мають підпис митрополита Сильвестра Лубенецького-Рудницького і його печатку під паперовою кустодією. У друкованому тексті обох видань наявні пропуски для записування дати, імені священика, храму, до якого направляється священик тощо, заповнені відповідним чином від руки.

Перше видання Грамоти про висвячення умовно датоване 50-ми рр. XVIII ст. на підставі дат, вписаних у примірники з НБУВ – 1753 і 1756 рр. Розміри видання – 390 x 320 мм, друк одноколірний, займає площу 240 x 278 мм. Набір слів «СИЛВЕСТЕРЪ» та «РУДНИЦКІИ» виконано ініціальними літерами.

Примірник Грамоти з шифром XVIII, 270 був виданий 1753 р. Дмитрію Левицькому на служіння у храмі св. вмц. Параскевії в с. Черниці на Волині (фото цієї грамоти та інформація про подібні грамоти, видані іншими ієрархами опубліковані у монографії В. Лось [7]). Примірник Грамоти з шифром XVIII, 261 призначався Назарію Лукомському, якого 1756 р. було направлено на служіння у храмі св. вмц. Параскевії у с. Тростяніці на Волині. Обидві грамоти мають численні сліди згинів – очевидно, їх надсилали у згорнутому вигляді.

Друге видання Грамоти про висвячення умовно датоване 60-ми рр. XVIII ст., також на підставі вписаних дат. Воно має інший набір, для художнього оздоблення використано ініціал П. Розміри видання – 340 x 400 мм, тобто аркуш розташовано не вертикально, а горизонтально. Друк грамоти одноколірний, дзеркало набору – 202 x 259 мм.

Це видання представлено також двома примірниками. Грамота з шифром XVIII, 234 була видана 1763 р. Тимофію Жуковському на служіння у Святотроїцькій церкві в Берестечку. Примірник грамоти XVIII, 214 1767 р. був виданий Якову Корчинському, за призначення якого до церкви св. Іоана Богослова в с. Пліщин (нині Шепетівського району Хмельницької області)

клопотала княгиня Варвара (Барбара Уршуля) Сангушко, як це зазначено в тексті.

Під час попримірникових описів почаївських кириличних стародруків НБУВ було виявлено також аркушеве видання «Образ обновленія иноческих обстов...», умовно датоване другою половиною XVIII ст., що призначалося для ченців-василіян. Примірник (шифр Кир. 2395п(3)) зберігається у відділі стародруків та рідкісних видань, він вклеєний до почаївського Службника 1765 р. між арк. 182 і 183 II рах. Видання надруковане на одній сторінці формату 2°, без використання орнаментики, одноколірним друком і містить текст чернечого обіту з молитвою до св. Василя Великого. Розмір аркуша «Образу...» 285 x 185 мм, він менший за розміром від аркушів Службника – 330 x 205 мм, до якого вклеєний. Примірник «Образу...» був підклеєний у кількох місцях у результаті давньої реставрації, посередині має слід поперечного згину. Останнє свідчить про те, що примірник тривалий час функціонував окремо, поки не потрапив у конволют зі Службником.

Крім одноаркушних, в НБУВ зберігаються також почаївські кириличні видання, що були надруковані на складеному удвоє розвороті, тобто фізично на одному аркуші, хоча формально (відповідно до розташування друку) – на двох.

Найцікавішим із них є Привілей та статут братський, надрукований між 8 V 1750 та 4 VII 1760 р. Видання є історичним документом – типізованим статутом братств, які мали бути створені громадами греко-католицьких парафій. Видання містить благословення митрополита Сильвестра Лубенецького-Рудницького «на спорудження... і влаштування братства», за яким іде власне статут братський з 12 артикулів, на завершення містить текст затвердження статуту митрополитом. Розміри видання становлять 375 x 285 мм – розворот, \approx 185 x 285 мм – у складеному вигляді. Фізичний стан примірника НБУВ не дає підстави однозначно стверджувати, це цілісний розворот чи два склеєні аркуші, проте доцільно припустити, що Привілей та статут братський міг бути надрукований саме на розвороті. Друк одноколірний, з елементів художнього оздоблення є ініціал В. Це видання також містить у собі елементи бланка – в ньому передбачені пропуски для заповнення інформації про церкву: в чисі ім'я освячена, місце розташування, дату храмового свята.

Це видання в НБУВ представлено одним примірником, що зберігається у відділі бібліотечних зібрань та історичних колекцій (шифр КДА, СІХ2/80

(інв. 2831822)), походить із Бібліотеки Київської Духовної академії та Церковно-археологічного музею при ній. Інформацію про примірник НБУВ оприлюднено у статті Б. Лазорака [6]. На превеликий жаль, автор статті не врахував, що це видання є типізованим статутом для греко-католицьких церковних братств тієї доби загалом, а не призначене для конкретної церкви (що видно на опублікованих у розвідці фотографіях).

Примірник НБУВ призначався до церкви Воскресіння Господнього в Острозі, був підписаний Сильвестром Лубенецьким-Рудницьким 4 липня 1760 р., має печатку під паперовою кустодією у правому нижньому кутку останньої сторінки. Збереглася верхня частина від обкладинки з вишневого паперу з золотим тисненням.

Примірник Привілею та статуту братського з НБУВ має також друкарські виправлення, що були звичайною практикою в діяльності Почаївської друкарні [4; 3]. На арк. [1] зв. тут у шостому рядку згори є виправлення «хрѣховъ» на «грѣховъ», в останньому рядку знизу «хрѣхомъ» на «грѣхомъ», в обох випадках літеру «Г» взято іншого кеглю і віддруковано поверх помилкової «Х» як штамп.

Окремою групою є видання текстів, призначених не для самостійного розповсюдження, а для доповнення богослужбових видань – Требників, Службників, Молитвословів. Видання Чин благословенія пчел [1771] р. [1] надруковане з метою долучення до Требника 1771 р., у складі якого цей традиційний чин відсутній. Характеристики набору цього чину близькі до набору Требника 1771 р., видання без колонцифр, має позначення сигнатури у вигляді знака питання, надруковане у 4° (з обох боків розвороту). До того ж, усі шість примірників Чину благословенія пчел із НБУВ (відділ стародруків та рідкісних видань) перебувають у конволютах із Требниками 1771 р.

Ще одним виданням, надрукованим на розвороті аркуша паперу у 2°, є Молитва в прещеніє глада, яку умовно можна датувати 90-ми рр. XVIII – початком XIX ст. Текст молитви надрукований на м'якому білому папері без філіграней, за фактурою подібному на папір для Богогласників 1790–1791 рр. *, з використанням шрифтів різного кеглю, займає три сторінки розвороту. Сторінки 2 і 3 мають колонцифри, вміщені вгорі по центру

* У бібліографії Богогласник датований переважно 1790 р. – так, як зазначено на титулі. Враховуючи, що для друку цього видання використано папір із датою 1791 р., логічно припустити, що роботу над Богогласником було розпочато 1790 р., завершено 1791 р., і поширити датування на обидва роки.

сторінки. Перша сторінка – перед заголовком – прикрашена заставкою з зображенням рослинного орнаменту (стилізованого листя). Дошка цієї заставки, очевидно, зазнала пошкоджень, унаслідок яких розбилася на дві частини й була складена (можливо, набита на якусь планку або скріплена на клею) неправильно – таким чином, що частини було перемінено місцями. Ця само заставка трапляється у виданні Богогласника 1790–1791 р. та в нотному Обиході початку XIX ст. (надрукований на папері з датою 1839) у такому само «відреставрованому» стані. У первісному вигляді серед матеріалів до альбому елементів художнього оформлення почаївських кирилических стародруків з фондів НБУВ її не виявлено.

З огляду на те, що Молитва... з фондів НБУВ (шифр – Кд370) є окремим примірником, очевидно, вона певний час сприймалася як аркуш із якогось більшого видання. Завдяки тривалій роботі над попримірниковим каталогом почаївських кирилических друків було здобуто досвід опису різноманітних видів друкарських доповнень [2; 3] та аркушевих видань Почаївської друкарні, що дало змогу ідентифікувати Молитву в прещеніє глада як самостійне видання, що могло бути використане як доповнення до Требника або Службеника. Службеників форматом у 4° Почаївська друкарня, згідно з бібліографією, не видавала. Почаївські Требники XVIII ст. форматом у 4° вже мають текст цієї молитви в основному складі: Требник 1771 р. – на арк. 387–388 II рах., Требник 1786 р. – на арк. 370 зв. – 371 зв. II рах. Принагідно варто зауважити, що на початку XIX ст. в Почаївській друкарні було ще видання Требника, недатоване у зв'язку з відсутністю систематичної бібліографії цього періоду, – фрагмент (два аркуші) з нього вставлено до одного з примірників почаївського Требника 1786 р. з відділу стародруків та рідкісних видань.

Отже, аркушеві видання – самостійні або надруковані як доповнення до книг – є цікавим предметом книгознавчих досліджень і, відповідно, наукової каталогізації.

Практика опису таких видань для наукового каталогу почаївських кирилических стародруків із фондів НБУВ показала деякі моменти, що заслуговують на особливу увагу дослідника. По-перше, аркушеві видання можуть існувати як самостійно, так і в конволютах, у тому числі з книгами. Це відбувається насамперед тому, що деякі з аркушевих видань випускалися як додатки до вже надрукованих книг – це стосується окремих молитов, чинів тощо. Натомість більшість аркушевих видань призначалися для самодостатнього існування (грамоти, привілеї, пастирські листи тощо)

і в повному сенсі займають проміжне місце між друкованим виданням і документом – це підкреслюється тим, що вони часто були передбачені для персоналізованого використання, мали пропуски для вписування, наприклад, конкретних імен. По-друге, в описі таких самодостатніх аркушевих видань серед інших характеристик необхідно зазначити фізичні розміри примірника. Поглиблює важливість таких вимірів те, що інколи аркушеві видання, надруковані на папері у 2°, мають вигляд надрукованих «упоперек» аркуша. Тобто їхня ширина є більшою за висоту.

Загалом стародруковані аркушеві видання є цікавою частиною друкарської спадщини. Їх дослідження нині є вельми актуальним, адже, на жаль, аркушеві видання не охоплені більшістю наукових каталогів, передусім зведених. Це зумовлено відносно малою збереженістю таких видань, а також певними труднощами щодо їх виявлення – деякі аркушеві видання (ті що мали персональне призначення) могли зберігатися серед приватних документів і, відповідно, не надходили до бібліотек у складах фондів давніх книгозбірень.

Через відсутність вихідних даних ускладнюється атрибуція аркушевих видань. Якщо атрибутувати місце видання допомагає шрифт і, в разі наявності, елементи орнаментики, то ситуація з датуванням тут значно складніша. Видання персонального призначення – грамоти та привілеї, що призначалися для заповнення під конкретну особу або громаду, зазвичай мають дату, якою їх підписала вповноважена особа; різні дати на примірниках одного видання допомагають приблизно визначити час його випуску, як і в будь-якому разі датований запис полегшує атрибуцію. Інколи, якщо аркушеве видання об'єднано в конволюті з книжкою, можна орієнтуватися на дату випуску датованого алігата, але лише в тому разі, якщо конволют у видавничій оправі.

Отже, аркушеві видання заслуговують на те, щоби бути введеними у наукові каталоги нарівні з книжковими. У далекій перспективі завдяки цьому вони зможуть бути включені до актуалізованої зведеної бібліографії.

Список використаних джерел

1. *Заболотна Н.* Видання почаївського Требника 1771 р. у відділі стародруків та рідкісних видань НБУВ // Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. – Вип. 16. – Київ, 2006. – С. 331–335.
2. *Заболотна Н.* Почаївські видання Акафістів у XVIII ст. : приклад компонування видавничих конволютів // Рукописна і книжкова спадщина України. – Вип. 13. – Київ, 2009. – С. 152–168.

3. *Заболотна Н.* Почаївські кириличні стародруки як джерело з історії редакційно-видавничої та друкарської діяльності // Друкарня Почаївського Успенського монастиря та її стародруки. – Київ, 2011. – С. 33–55.

4. *Заболотная Н.* Варианты изданий и типографские дополнения как свидетельства корректорской и редакторской работы в типографии Почаевского Успенского монастыря XVIII ст. (на материалах фондов отдела старопечатных и редких книг Национальной библиотеки Украины имени В. И. Вернадского) // «Федоровские чтения-2009». – Москва, 2010. – С. 108–118.

5. Кириличні стародруки 15–17 ст. у Національній бібліотеці України імені В. І. Вернадського : Каталог / уклад. Н. П. Бондар, Р. Є. Кисельов, за уч. Т. М. Росовецької. – Київ, 2008. – 232 с. – с. 14–15.

6. *Лазорак Б.* «Оуставы братскіи съ послушаніемъ должнымъ хранити имамъ» : друкований статут братства Воскресіння Христового в Острозі (1760) // Острозька давнина : наук. зб. – Остріг, 2013. – Вип. 2. – С. 175–218.

7. *Лось В. Е.* Уніатська Церква на Правобережній Україні наприкінці XVIII – першій половині XIX ст. : організаційна структура та культурно-релігійний аспект : монографія. – Київ, 2013. – С. 113.

8. Пам'ятки книжкового мистецтва : Каталог стародруків, виданих на Україні : в 2-х кн., 3-х ч. / Яким Запаско, Ярослав Ісаєвич. – Львів, 1984. – Кн. 1 ; Кн. 2, ч. 1–2.

9. *Свинцицкий И.* Каталог книг церковно-славянской печати. – Жовква, 1908. – 213 с.

References

1. Zabolotna, N. (2006). Vydannia pochaivskoho Trebnyka 1771 r. u viddili starodrukiv ta ridkisnykh vydan NBUV [The editions of the Pochaiv Trebnyk (Ritual) in the Department of the Old-printed and Rare Books of the VNLU]. *Naukovi pratsi Natsionalnoi Biblioteki Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho*, issue 16, pp. 331–335. Kyiv. [in Ukrainian].

2. Zabolotna, N. (2009). Pochaivski vydannia Akafistiv u XVIII st.: pryklad komponuvannia vydavnychkh konvoliutiv [The Pochaiv editions of Akathists in the 18th ct.: an example of the layout of the publishing convolutes]. *Rukopysna i knyzhkovna spadshyna Ukrainy*, issue 13, pp. 152–168. Kyiv. [in Ukrainian].

3. Zabolotna, N. (2011). Pochaivski kyrylychni starodruky iak dzherelo z istorii redaktsiino-vydavnychoi ta drukarskoi diialnosti [Pochaiv Cyrillic old-printed books as a source of the history of editorial and publishing and printing activities]. *Drukarnia Pochaivskoho Uspenskoho monastyria ta ii starodruky*, pp. 33–55. Kyiv. [in Ukrainian].

4. Zabolotnaia, N. (2010). Varianty izdaniia i tipografskie dopolneniia kak svidetelstva korrektorskoi i redaktorskoi raboty v tipografii Pochaevskogo Uspenskogo monastyria XVIII st. (na materialakh fondov otdela staropechatnykh i redkikh knig Natsionalnoi biblioteki Ukrainy imeni V. I. Vernadskogo) [Variants of editions and typographical additions as evidence of proof-reading and editorial work in the printing house of the

Pochaiv Assumption Monastery (on the materials of the funds of the Department of the Old-printed and Rare Books of the Vernadsky National Library of Ukraine)]. *«Fedorovskie chteniia-2009»*, pp. 108–118. Moscow. [in Russian].

5. Bondar, N. P., Kyseliov, R. Ye., Rosovetska, T. M. (Comps.) (2008). *Kyrylychni starodruky 15–17 st. u Natsionalnii bibliotetsi Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho: Katalog* [Cyrillic old-printed editions of 15 th – 17 th century in the Vernadsky National Library of Ukraine: Catalogue], 232 p., pp. 14–15. Kyiv. [in Ukrainian].

6. Lazorak, B. (2013). «Oustavy bratskiiia s poslushaniem dolzhnym khraniti imam» : drukovanyi statut bratstva Voskresinnia Khrystovoho v Ostrozi (1760) [«I have to keep the statute of the confraternity with proper obedience»: the printed statute of the confraternity of the Resurrection of Christ in Ostrog (1760)]. *Ostrozka davnyina: nauk. zb., issue 2*, pp. 175–218. Ostrih. [in Ukrainian].

7. Los, V. E. (2013). *Uniatska Tserkva na Pravoberezhnii Ukraini naprykintsy XVIII – pershii polovyni XIX st.: orhanizatsiina struktura ta kulturno-relihiinyi aspekt: monohrafiia* [Uiate Church on Right-Bank Ukraine at the end of the 18th – the first half of the 19th ct.: organizational structure and cultural-religious aspect: monograph], p. 113. Kyiv. [in Ukrainian].

8. Zapasko, Ya. P., Isayevich, Ya. D. (1984). *Pamiatky knyzhkovoho mystetstva: Katalog starodrukiv, vydanykh na Ukraini* [The Monuments of the book art. The Catalogue of old-printed editions, published in Ukraine], Vol. 1; Vol. 2, Part 1 – 2. Lviv [in Ukrainian].

9. Svintytskii, I. (1908). *Katalog knig tserkovno-slavianskoi pechati* [The Catalogue of the books of the Church-Slavonic printing], 213 p. Zhovkva. [in Russian].

Nataliia Zabolotna,

Ph.D., Senior Researcher, Vernadsky National Library of Ukraine

Specificity of Scientific Description of the Pochaiv One-Sheet Editions

One-sheet editions – charters, antiminses, single prayers, letters of disposal of the ecclesiastical authorities, paper icons printed as engravings, etc. usually had been remained mostly poor and in a small number because of its specificity. These editions are the interesting part of the printed heritage. Their research is very important today, because, unfortunately, one-sheet editions mostly are not included to scientific catalogues. Attribution of one-sheet editions is complicated because of the absence of data-out. The place of publication can be attributed by means of a font and, if any, elements of ornamentation. Dated marginalia in the copies and sometimes dated alligates help to make the relative dating.

Now there are five Pochaiv Cyrillic old-printed one-sheet editions in the VNLU.

Keywords: one-sheet editions, Cyrillic old-printed books.

Стаття надійшла до редакції 20.06.2017 р.